

Lēmumu pārsūdzība publiskajā iepirkumā

Ēriks Mežalis

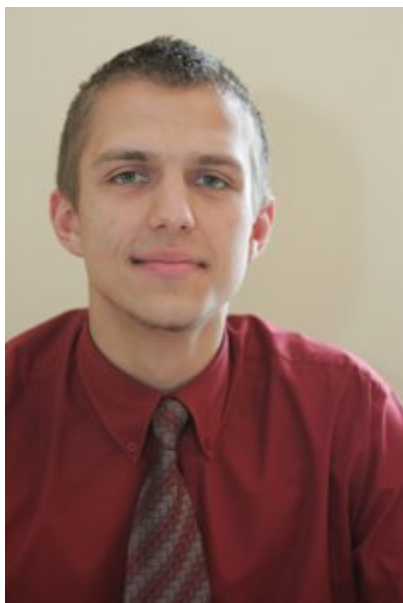

Foto: Māris Kaparkalējs, "LV"

Likumā "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām"¹ (turpmāk – Iepirkuma likums) ir paredzēts noteikts termiņš un kārtība, kādā pretendents var pārsūdzēt šā likuma subjekta – pasūtītāja lēmumu par iepirkuma procedūras rezultātiem, un šādas pārsūdzības tiesiskās sekas. Pieņemot, ka lēmums par iepirkuma procedūras rezultātiem ir administratīvs akts Administratīvā procesa likuma² (turpmāk – APL) izpratnē, un konstatējot, ka Iepirkuma likumā noteiktā lēmuma par iepirkuma procedūras rezultātiem pārsūdzības termiņš, kārtība un tiesiskās sekas atšķiras no APL paredzētās administratīva akta pārsūdzības kārtības, termiņa un tiesiskajām sekām, rodas jautājums: kura likuma – Iepirkuma likuma vai APL normas jāpiemēro, ja pasūtītāja lēmums par iepirkuma procedūras rezultātiem tiek pārsūdzēts. Šā raksta mērķis ir atrisināt šo jautājumu, salīdzinot Iepirkuma

likumā paredzēto sūdzību izskatīšanas kārtību ar APL attiecīgajām normām par administratīvo procesu iestādē un tiesā, kā arī sniegt viedokli jautājumā par iepirkuma līguma spēkā esamību, ja konstatēts, ka tā noslēgšanai veiktajā iepirkuma procedūrā ir pieļauti pārkāpumi.

Pasūtītāja lēmuma par iepirkuma procedūras rezultātiem spēkā esamība

Iepirkuma likuma 41. panta pirmajā daļā noteikts: „Pretendentam, kandidātam, preču pārdevējam, preču ražotājam, pakalpojumu sniedzējam vai būvdarbu veicējam (turpmāk – sūdzības iesniedzējs) ir tiesības iesniegt Iepirkumu uzraudzības birojam sūdzību par pasūtītāja darbību attiecībā uz atklāta vai slēgta konkursa, vai sarunu procedūras (turpmāk – iepirkumu procedūra) norisi, ja tas uzskata, ka pasūtītājs vai iepirkuma komisija nav ievērojuši iepirkumu regulējošo normatīvo aktu prasības un tādejādi pārkāpuši sūdzības iesniedzēja likumīgās tiesības un intereses.” Šā panta otrajā daļā savukārt noteikts: “Sūdzību par šā panta pirmajā daļā minētajiem jautājumiem var iesniegt līdz iepirkuma līguma noslēgšanai. Pēc iepirkuma līguma noslēgšanas sūdzības iesniedzējs pasūtītāja pieņemtos lēmumus var pārsūdzēt tiesā likumā noteiktajā kārtībā.” Minētā panta trešajā daļā savukārt norādīts, – ja sūdzība Iepirkumu uzraudzības birojam ir iesniegta pirms iepirkuma līguma noslēgšanas, Iepirkumu uzraudzības birojs informē par to pasūtītāju un pasūtītājs nedrīkst slēgt iepirkuma līgumu, līdz saņem iepirkuma komisijas lēmumu par sūdzības izskatīšanas rezultātiem.

Tātad, ja pretendents nav pārsūdzējis pasūtītāja lēmumu par iepirkumu procedūras rezultātiem Iepirkumu uzraudzības birojam iepriekš minētajā termiņā un pasūtītājs paspējis noslēgt iepirkuma līgumu, sūdzības iesniedzējs saskaņā ar Iepirkuma likuma 41. panta otro daļu pasūtītāja lēmumu par iepirkuma procedūras rezultātiem var pārsūdzēt tiesā, faktiski pretendējot uz zaudējumu atlīdzību. Savukārt gadījumā, ja sūdzība par pasūtītāja lēmumu par iepirkuma procedūras rezultātiem ir iesniegta Iepirkumu uzraudzības birojam, pirms pasūtītājs paspējis noslēgt

iepirkuma līgumu (Iepirkuma likuma 33. panta sestajā daļā noteikts – iepirkuma līgumu slēdz ne agrāk kā pēc septiņām darba dienām no dienas, kad šim likumam atbilstošs paziņojums par lēmuma pieņemšanu publicēts internetā), pasūtītājs saskaņā ar Iepirkuma likuma 41. panta trešo daļu nedrīkst slēgt iepirkuma līgumu (tiek apturēta pasūtītāja lēmuma par procedūras rezultātiem darbība), līdz viņš saņem komisijas lēmumu par sūdzības izskatīšanas rezultātiem. Atbilstoši šai normai, ja Sūdzību izskatīšanas komisija atzīst, ka sūdzība ir nepamatota, pasūtītājs, tiklīdz komisija viņam par to ir paziņojusi, var noslēgt iepirkuma līgumu ar pretendentu. APL 80. panta pirmajā daļā savukārt noteikts: “Iesniegums par administratīvā akta apstrīdēšanu aptur tā darbību no brīža, kad iesniegums saņemts iestādē. Šā panta otrajā daļā paredzēts, ka, ja augstāka iestāde atstāj administratīvo aktu negrozītu, administratīvā akta darbība atjaunojas ar dienu, kad beidzies termiņš administratīvā akta pārsūdzēšanai, un tas nav pārsūdzēts.” Tātad, ja konkrētā situācija būtu jāapskata, ņemot vērā APL 80. pantu, nevis Iepirkuma likuma 41. panta trešo daļu, iepirkuma līgumu nedrīkstētu slēgt. APL 15. panta septītajā daļā noteikts: “Ja konstatē pretrunu starp vienāda juridiskā spēka vispārējo un speciālo tiesību normu, vispārējo tiesību normu piemēro tiktāl, ciktāl to neierobežo speciālā tiesību norma.” Tā kā Iepirkuma likuma 41. panta trešajā daļā iekļautā norma regulē konkrēta veida administratīvā akta – lēmuma par iepirkuma procedūras rezultātiem spēkā esamību pārsūdzības gadījumā, bet APL 80. pantā minēts nekonkrēts apstrīdēts administratīvais akts, jāsecina, ka Iepirkuma likuma 41. panta trešajā daļā iekļautā norma uzskatāma par speciālu attiecībā pret savu “konkurenti” – APL 80.pantā paredzēto normu un, izšķirot jautājumu par iespējām slēgt iepirkuma līgumu, ja sūdzību izskatīšanas komisija ir to atļāvusi, jāpiemēro Iepirkuma likuma 41. panta trešā daļa. Šo viedokli apstiprina arī tas, ka Iepirkumu uzraudzības biroju nevarētu uzskatīt par APL 80. pantā norādīto “augstāku iestādi”. APL 1.panta otrajā daļā noteikts, ka augstāka iestāde ir tiesību subjekts (institūcija, struktūrvienība vai amatpersona), kas hierarhiskā kārtībā var dot rīkojumu iestādei vai atcelt tās lēmumu. “Augstākas iestādes” jēdziena saturs izriet no valsts pārvaldes hierarhiskās struktūras, un tā saturs pilnībā meklējams Valsts pārvaldes iekārtas likumā³, kura 7. panta pirmajā daļā paredzēts – Ministru kabinets īsteno padotību pār valsts pārvaldes organizāciju (institucionālā padotība) un pār valsts pārvaldes funkciju pildīšanu (funkcionālā padotība). Šā panta trešajā daļā savukārt noteikts, ka padotību īsteno pakļautības vai pārraudzības formā. Ņemot vērā Iepirkumu uzraudzības biroja kompetenci sūdzību izskatīšanas jomā, diezin vai varētu apgalvot, ka gadījumā, kad pasūtītāja lēmums par iepirkuma procedūras rezultātiem tiek pārsūdzēts Iepirkumu uzraudzības birojā, pasūtītājs nonāk Iepirkumu uzraudzības biroja funkcionālā vai institucionālā padotībā. Iepirkumu uzraudzības birojs attiecībā uz sūdzību izskatīšanu ir uzskatāms par ārpusiestas sūdzību izskatīšanas instanci, nevis par valsts pārvaldes hierarhiskās struktūras komponentu. Līdz ar to jautājums par hierarhiskām attiecībām starp Iepirkumu uzraudzības biroju un pasūtītāju ir diskutabls.

Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma spēkā esamība

APL 185. panta pirmajā daļā noteikts – pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no pieteikuma iesniegšanas dienas. Šā panta otrajā daļā paredzēts, ka šā panta pirmā daļa neattiecas uz šādiem gadījumiem: 1) administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli, nodevu vai citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā;

- 2) tas paredzēts citos likumos;
- 3) iestāde, pamatojoties uz izpildes steidzamību konkrētajā lietā, administratīvajā aktā īpaši noteikusi, ka tas izpildāms nekavējoties;
- 4) policijas, robežsardzes, zemessardzes, ugunsdzēsības dienesta un citu likumā pilnvarotu amatpersonu izdoti administratīvi akti izdoti ar mērķi nekavējoties novērst tiešas briesmas valsts drošībai, sabiedriskajai kārtībai, personu dzīvībai, veselībai un mantai.

Lai noskaidrotu, vai starp Iepirkuma likuma 41. panta trešo daļu un APL 185. panta pirmo daļu neeksistē tiesību normu kolīzija, jānoskaidro, vai APL 185. panta otrās daļas 2. punktā minētie “citi likumi” neietver arī Iepirkumu likumu, respektīvi, jānoskaidro minētā jēdziena saturs. Atbildi palīdzēs atrast tiesu prakses piemērs. Tā Administratīvā apgabaltiesa 2005. gada 14. janvārī izskatīja Dmitrija Krapivina un Liepājas rajona pašvaldību apvienotās būvvaldes blakussūdzības par Administratīvās rajona tiesas 2004. gada 24. novembra lēmumu⁴. Šajā lietā atbildētājs – Liepājas rajona pašvaldību apvienotā būvvalde – izteica argumentu, ka attiecībā uz pārsūdzētas būvatļaujas darbības apturēšanu ir piemērojama tieši APL 185. panta otrās daļas 2. punktā ietvertā tiesību norma. Proti, administratīvā akta pārsūdzība tiesā aptur administratīvā akta darbību, ja tas nav noteikts citos likumos. Šajā gadījumā atbildētājs uzskata, ka ir piemērojams Būvniecības likuma⁵ 29. un 30. pants un Vispārīgo būvnoteikumu⁶ 165. punkts. Minētajās tiesību normās esot atrunāta valsts un pašvaldības iestāžu kompetence būvniecības jomā un vienīgā iespējamā kārtība būvdarbu apturēšanai.

Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt šādam viedoklim. Tiesa uzskatīja, ka minētās tiesību normas nav uzskatāmas par “likumu” APL 185. panta otrās daļas 2. punkta izpratnē, jo nereglamentē administratīvā akta darbību tā pārsūdzēšanas gadījumā. Šajā gadījumā būvniecības jomu reglamentējošām normām, no vienas puses, un administratīvi procesuālajām tiesību normām, no otras puses, ir atšķirīgs regulējuma priekšmets. Speciālās tiesību normas reglamentē būvatļaujas apturēšanu gadījumā, ja pārvaldes amatpersonas konstatē likuma pārkāpumus, savukārt administratīvi procesuālās tiesību normas reglamentē būvatļaujas darbības apturēšanu gadījumā, ja kāds šo atļauju ir pārsūdzējis tiesā. Līdz ar to pārvaldes iestāžu un amatpersonu kompetence būvniecības uzraudzīšanā, kas ietver arī būvdarbu apturēšanu, nenonāk pretrunā ar APL 185. panta pirmajā daļā noteikto. Spriedumā izteiktā motivācija ļauj secināt, ka ar APL 185. panta otrās daļas 2. punktā norādīto vārdu “likumi” jāsaprot procesuālas tiesību normas, kas regulē administratīvā akta darbību, kad tas ir pārsūdzēts tiesā. Šajā sakarā jāatceras, ka Iepirkuma likuma 41. panta trešajā daļā noteikts: ja sūdzība Iepirkumu uzraudzības birojam ir iesniegta pirms iepirkuma līguma noslēgšanas, Iepirkumu uzraudzības birojs informē par to pasūtītāju un pasūtītājs nedrīkst slēgt iepirkuma līgumu, līdz saņem iepirkuma komisijas lēmumu par sūdzības izskatīšanas rezultātiem. Šā likuma 42. panta sestajā daļā savukārt paredzēts, ka komisijas lēmumu dalībnieki var pārsūdzēt tiesā, izņemot lēmumu daļā par pasūtītājam uzlikto pienākumu novērst konstatētos pārkāpumus. Pamatojoties uz iepriekš minēto, jāsecina, APL 185. panta otrajā daļā norādītais jēdziens “likumi” ietver arī Iepirkuma likumu. Šādu viedokli apstiprinājusi arī Administratīvā rajona tiesa. 2005. gada 2. martā tiesa atklātā sēdē izskatīja a/s “Brosmeda” pieteikumu par pagaidu neregulējuma piemērošanu lietā, kas ierosināta pēc a/s “Brosmeda” pieteikuma par Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisijas 2005. gada 28. janvāra lēmuma Nr. 4–2/05 – 1 atcelšanu⁷. Lietas būtība bija šāda – “Latvijas dzelzceļš” rīkoja konkursu ceļu virsbūves materiālu iegādei. Par šā konkursa rezultātiem tika iesniegtas divas sūdzības, kuras Iepirkumu

uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisija ar 2005.gada 28.janvāra lēmumu Nr. 4–2/05 – 1 atzina par nepamatotām un atļāva VAS “Latvijas dzelzceļš” slēgt iepirkuma līgumu ar konkursa uzvarētāju. Par šo Iepirkumu uzraudzības biroja lēmumu Administratīvajā rajona tiesā tika iesniegts pieteikums, kurā tika lūgts atcelt minēto lēmumu un lietā piemērot pagaidu noregulējumu. Tiesa spriedumā citastarp norādījusi, ka saskaņā ar APL 185.panta pirmo daļu pieteikuma iesniegšanu tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no pieteikuma iesniegšanas dienas. Savukārt minētā panta otrās daļas 2.punkts nosaka, ka šī panta pirmā daļa neattiecas uz gadījumiem, kad tas paredzēts citos likumos. Kā izriet no likuma “Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām”⁸ 79.panta pirmās daļas, gadījumā, ja sūdzība ir nepamatota un iepirkuma līgums vēl nav noslēgts, komisija pieņem lēmumu, ar kuru tā ļauj slēgt iepirkuma līgumu. Saskaņā ar likuma “Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām” 77.panta trešo daļu (analogā norma Iepirkumu likuma 41.panta trešajai daļai – Ē.M.), Iepirkumu uzraudzības birojs informē par iesniegto sūdzību sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju un, ja sūdzība Iepirkumu uzraudzības birojam ir iesniegta pirms iepirkuma līguma slēgšanas, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nedrīkst slēgt iepirkuma līgumu, līdz saņem sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumu par sūdzības izskatīšanas rezultātiem. Tiesas ieskatā likuma “Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām” 77.panta trešā daļa ir speciāla norma, kas konkrētajā gadījumā izslēdz APL 185.panta pirmās daļas piemērošanu. Tādējādi administratīvā akta pārsūdzēšana tiesā neapturēja tā darbību un VAS “Latvijas dzelzceļš” bija tiesīga noslēgt attiecīgu līgumu arī pirms administratīvā akta pārsūdzēšanas termiņa beigām. Iepirkuma likuma 42.panta sestajā daļā paredzētas personas tiesības pārsūdzēt sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumu tiesā, taču šā likuma 41. panta trešajā daļā iepirkuma līguma noslēgšana (būtībā pasūtītāja lēmuma par iepirkuma procedūras rezultātiem spēkā esamība, jo šis lēmums ir iepirkuma līguma noslēgšanas pamats) ir padarīta atkarīga no sūdzības izskatīšanas rezultātiem (t.i., no tā, vai komisija atzīs sūdzību par nepamatotu), nevis no sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma pārsūdzēšanas tiesā. Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, kā arī tiesu praksē norādītos apsvērumus, jāsecina, ka sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma pārsūdzēšana tiesā neaptur šā lēmuma darbību. Šādam no APL atšķirīgam regulējumam ir saskatāmi pamatoti iemesli.

1. Gadījumos, kad sūdzību izskatīšanas komisijas lēmums tiek pārsūdzēts tiesā, tā galvenokārt lemj par šā lēmuma, nevis par pasūtītāja lēmuma par procedūras rezultātiem tiesiskumu – pasūtītāja lēmuma tiesiskums tiek skarts netieši. Šajā jautājumā nav izveidojusies vērā ņemama tiesu prakse, un tas liecina par sūdzību izskatīšanas komisijas lēmumu kvalitāti. Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma atzīšana par prettiesisku ne vienmēr nozīmē to, ka nepareizs ir bijis arī pasūtītāja lēmums, jo iespējama situācija, kad komisija, pieņemot lēmumu, nepareizi vērtējusi tiesību normas, taču tas nav pasūtītāja lēmuma tiesiskuma rādītājs.

2. Ja sūdzības iesniegšana Iepirkumu uzraudzības birojam par pasūtītāja lēmumu vai pasūtītājam labvēlīgs sūdzību izskatīšanas komisijas lēmums to apstrīdēšanas vai pārsūdzēšanas gadījumā apturētu šo lēmumu darbību, liela skaita valsts vai pašvaldību funkciju izpilde tiktu būtiski kavēta – šo funkciju realizētājām iestādēm nebūtu to darbībai nepieciešamo resursu, jo to lēmumi un līdz ar to potenciālie iepirkuma līgumi tiktu “iesaldēti” ilgstošu tiesas procesu laikā. Tas arī ir galvenais iemesls atšķirīgā regulējuma “attaisnojums” un iemesls, kādēļ iepirkuma jomā gadījumos, kad konstatētas pretrunas starp Iepirkuma likuma un APL normām, kas regulē

administratīvā akta apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu, jāpiemēro Iepirkuma likuma regulējums.

Autoraprāt, nav pamata uzskatīt, ka esošais normatīvais regulējums ir netaisnīgs, jo likumdevējs APL 185.panta otrajā daļā, paredzot izņēmumus no APL 185.panta pirmās daļas noteikumiem, šā panta trešajā daļā paredzējis pieteicēja tiesības šā panta otrajā daļā norādītajos gadījumos, motivēti pamatojot savu lūgumu, lūgt tiesu apturēt administratīvā akta darbību. Līdz ar to, ja tiesa konstatē, ka APL 185.panta otrās daļas noteikumi piemēroti, kad faktiskie lietas apstākļi neatbilst minētajā daļā iekļauto normu tiesiskajiem sastāviem vai arī APL 185.panta otrās daļas piemērošanas rezultātā nesamērīgi ierobežotas indivīda tiesības, tā iesniedzēja lūgumu var apmierināt.

Līguma spēkā esamība, ja iepirkuma procedūras laikā ir notikuši pārkāpumi

Tieši saistīts ar rakstā izklāstītajām problēmām ir jautājums: kas notiek ar noslēgto iepirkuma līgumu, ja iepirkuma procedūra, kas ir šā līguma pamatā, izrādījusies prettiesiska? Francs Jozefs Paine atzīmē, ka “no iestādes rīcības, kas īstenojas vienīgi privāttiesību formā, ir jāatšķir publisko tiesību un privāttiesisko darbību sajaukums. Šādos gadījumos iestāde darbojas divās pakāpēs. Pirmajā pakāpē tā pieņem publiski tiesisku lēmumu, taču šo lēmumu tā īsteno privāttiesiskā ceļā: ”vai?” īstenojas uz publisko tiesību pamata, ”kā” īstenojas uz privāttiesību pamata. Šādas darbības formas apzīmēšanai tika radīts divpakāpju teorijas jēdziens.”⁹ Process no pasūtītāja vajadzības apzināšanas un iepirkuma procedūras uzsākšanas līdz šīs vajadzības nodrošināšanai iepirkuma līguma izpildes ceļā atbilst divpakāpju teorijas koncepcijai. Minētais autors, iztirzājot aizdevuma līguma spēkā esamību divpakāpju teorijas aspektā, norāda, ka gadījumā, ja iestādes darbībās publisko tiesību jomā, kas bijušas par pamatu līguma noslēgšanai, ir pieļautas nelikumības, pastāv šādi viedokļi par līguma spēkā esamību:

- 1) piešķiršanas lēmums jāuzskata par aizdevuma līguma spēkā esamības priekšnosacījumu un administratīvā akta atkrišanas gadījumā nav spēkā arī līgums;
- 2) piešķiršanas lēmums veido aizdevuma līguma slēgšanas *causa* un izmaksāto naudu var prasīt atpakaļ;
- 3) piešķiršanas lēmums veido aizdevuma līguma darījuma pamatu un no līguma var atteikties;
- 4) līdz ar līguma noslēgšanu piešķiršanas lēmums zaudē spēku, tādējādi līgumu tas vairs neietekmē.

Citētais autors arī norāda, ka vairākums viedokļu ir par labu pirmajam risinājumam.¹⁰ Tam piekrīt arī Fēlikss Vaivods, atzīstot, ka “šāds viedoklis ir juridiski pamatotākais un var nodrošināt valsts un sabiedrības interesēm atbilstošāku risinājumu. Tā, piemēram, gadījumā, ja pasūtītājs, pārkāpjot normatīvo tiesību aktu noteikumus, bez noteiktas publiskā iepirkuma procedūras noslēgtu līgumu ar kādu komersantu, šādu līgumu varētu atzīt par spēkā neesošu, turklāt pasūtītāja samaksāto naudu varētu prasīt no komersanta atpakaļ. Šāda prakse īsā laikposmā dotu redzamus rezultātus: gadījumos, kad nav rīkota iepirkuma procedūra vai arī tā veikta, pārkāpjot normatīvo tiesību aktu prasības iepirkuma jomā, gan pasūtītājs, gan pretendents nebūtu ieinteresēti riskēt un slēgt iepirkuma līgumu. Tādējādi piešķiršanas lēmumu atzīšana par priekšnosacījumu iepirkuma līguma spēkā esamībai un šādas pieejas konsekventa izmantošana praksē neapšaubāmi kļūtu par vienu no efektīvākajiem līdzekļiem cīņā ar normatīvo aktu neievērošanu publiskā iepirkuma jomā, kā arī korupciju pasūtījumu konkursos”.

Šādam viedoklim var piekrist un atbalstīt iepriekš minēto pirmo risinājumu tikai

daļēji, jo ne jau vienmēr pretendents ir informēts par pasūtītāja prettiesiskajām darbībām, kuras savukārt ne vienmēr ir apzinātas. Vēl vairāk – Iepirkuma likuma 37. pantā noteikts, ka “par šā likuma izpildi atbilstoši savai kompetencei ir atbildīgs pasūtītājs, iepirkuma komisija vai pilnvarotā persona, kas atbild par iepirkuma veikšanu”. Ja pasūtītāja pieļautie normatīvo aktu pārkāpumi iepirkuma procedūras laikā būtu pamats iepirkuma līguma spēkā neesamībai arī tad, ja iepirkuma procedūras uzvarētājs nebūtu pieļāvis prettiesiskas darbības, netiktu ievērots tiesiskās paļāvības princips.

Šādā gadījumā varētu rasties jautājums par tiesiskās paļāvības principa piemērošanu attiecībā uz citiem pretendentiem, tomēr, tā kā nevienam no tiem nav garantijas, ka līgums tiks noslēgts tieši ar viņu,¹² un pieļautie pārkāpumi var izrādīties maznozīmīgi un nebūtiski uzvarētāja noteikšanā, pārējie pretendenti savu tiesību aizskārumu var kompensēt zaudējumu atlīdzības ceļā. Līdz ar to gadījumos, kad pasūtītājs tīši vai aiz neuzmanības pieļāvis pārkāpumus iepirkuma procedūras norisē, bet pretendenta vaina nav konstatējama, iepirkuma līgumam būtu jāpaliek spēkā. Pretendenti, kuru intereses ir aizskāris nepamatotais pasūtītāja lēmums, būtu tiesīgi prasīt atlīdzinājumu saskaņā ar APL 92. – 97.pantu. Dādas pieejas trūkums ir tas, ka pretendenta apzinātas prettiesiskas darbības var būt grūti konstatēt. Citētā autora viedoklim jāpiekrīt gadījumos, ja ir konstatētas abpusējas prettiesiskas darbības. Tādā gadījumā iepirkuma līgums būtu jāatzīst par spēkā neesošu, jo abas puses ir tieši gribējušas panākt prettiesisku rezultātu, un šāda līguma darbībai nav iemesla. Pretendents nevarētu atsaukties uz tiesiskās paļāvības principu, ja pats mērķtiecīgi sekmējis pārkāpuma izdarīšanu. Arī šajā situācijā pārējie iepirkuma procedūras dalībnieki būtu tiesīgi prasīt atlīdzināt tiem radušos zaudējumus. Papildus iepriekš minētajam eksistē iespēja, ka pēc līguma noslēgšanas ir konstatētas pretendenta iepirkuma procedūras laikā vai pirms tās veiktas vienpusējas prettiesiskas darbības. Šādas darbības var nošķirt atkarībā no pārkāpto normatīvo aktu regulēšanas priekšmeta. Ja pretendents ir viltojis licenci, sniedzis nepatiesas ziņas par savām spējām, respektīvi, ja izrādās, ka pretendents faktiski nav varējis izpildīt Iepirkuma likumā un iepirkuma procedūras dokumentos paredzētos nosacījumus, būtu jāpiemēro Civillikuma 1415. pants un Civillikuma nosacījumi par viltu (1459. – 1462.pants). Situācija kļūst sarežģītāka tad, ja pretendents, lai iegūtu tiesības izpildīt līgumu, pārkāpis citu normatīvo aktu prasības. Piemēram, pretendenti SIA “Konsole un dēli”, a/s “Digitālā partnerība” un SIA “Tīkla trieciens” ir noslēgušas vienošanos, kurā “sadalījušas” konkrēto datortehnikas tirgu – atbilstoši vienošanās noteikumiem pretendenti savstarpēji saskaņos cenu aptaujās vai konkursos iesniedzamos piedāvājumus tā, lai katrs no viņiem tajās uzvarētu pēc kārtas. Saskaņā ar Konkurences likuma¹³ 11. panta pirmās daļas 5. punktu šāda vienošanās ir aizliegta un spēkā neesoša. Apskatot šo jautājumu no iepirkuma viedokļa, jāsecina, ka šajā gadījumā ir pārkāpts viens no publiskā iepirkuma principiem – brīvas konkurences nodrošināšana, taču, pirmkārt, Iepirkuma likuma ievērošana ir pasūtītāja pienākums, otrkārt, Iepirkuma likums nesatur tādas materiālo tiesību normas, kas kaut vai netieši regulētu šādu situāciju. Tomēr arī tad, kad iepirkuma procedūras uzvarētājs ir pārkāpis Konkurences likuma prasības, jāapsver Civillikuma 1415. panta un 1459. – 1462.panta noteikumu piemērošanas iespēja. Šajā gadījumā pasūtītājs gan nav maldināts tieši, t.i., pretendents ir izpildījis viņa izvirzītās prasības, bet pārkāpis tiesību normas pirms iepirkumu procedūras. Taču, ņemot vērā to, ka “viltus var izpausties ļoti plašā diapazonā, ne tikai elementāros melos, bet arī nepilnīgas informācijas pasniegšanā, liela mēroga mahinācijās, un, beidzot, krāpšanā, kurai ir kriminālnoziedzuma sastāvs”,¹⁴ domājams, ka CL noteikumi par viltu jāinterpretē

plašāk un tie ir piemērojami arī tad, kad ir pārkāpti tādi normatīvie akti, kas neregulē tiesiskās attiecības iepirkuma jomā, bet šo normatīvo aktu pārkāpums ietekmē iepirkuma procedūras rezultātus.

Secinājumi

- 1) Gadījumos, kad pasūtītāja lēmums par iepirkuma procedūras rezultātiem ir pārsūdzēts Iepirkumu uzraudzības birojā un Iepirkumu uzraudzības biroja Sūdzību izskatīšanas komisija sūdzību atzīst par nepamatotu un atļauj slēgt iepirkuma līgumu, pasūtītājs saskaņā ar Iepirkuma likuma 41.panta trešo daļu drīkst slēgt iepirkuma līgumu. Pasūtītājam nav jāgaida, kamēr beigsies Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma pārsūdzības termiņš.
- 2) Saskaņā ar Iepirkumu likuma 41.panta trešo daļu tiesā pārsūdzēta Sūdzību izskatīšanas komisijas lēmuma darbība netiek apturēta, jo Iepirkuma likums ir uzskatāms par “likumu” APL 185. panta otrās daļas 2.punkta izpratnē.
- 3) Ja ir noslēgts iepirkuma līgums, bet tā noslēgšanai organizētajā iepirkuma procedūrā pieļauti pārkāpumi, līguma spēkā esamība būtu jādiferencē atkarībā no pārkāpumu izdarītāja:
 - a) ja pārkāpumus pieļāvis tikai pasūtītājs, līgums paliek spēkā;
 - b) ja iepirkuma procedūras pārkāpumus savstarpēji pieļāvuši gan pasūtītājs, gan procedūras uzvarētājs, līgums nav spēkā;
 - c) ja procedūras uzvarētājs tās laikā pārkāpis Iepirkuma likuma prasības, līguma spēkā esamība apskatāma, ņemot vērā CL 1415.panta un 1459. – 1462.panta noteikumus;
 - d) arī tajos gadījumos, kad tikuši pieļauti citu normatīvo aktu pārkāpumi, pretendenta rīcība un līguma spēkā esamība apskatāma no CL 1415. un 1459. – 1462.panta satura aspekta.

¹ Likums “Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām”//Latvijas Vēstnesis, 20.07.2001.

² Administratīvā procesa likums//Latvijas Vēstnesis, 14.11.2001.

³ Valsts pārvaldes iekārtas likums // Latvijas Vēstnesis, 21.06.2002.

⁴ Administratīvās apgabaltiesas lēmums lietā Nr. AA 649 – 05/5, 14.01.2004.

⁵ Būvniecības likums//Latvijas Vēstnesis, 30.08.1995.

⁶ Ministru kabineta 1997.gada 1.aprīļa noteikumi “Vispārīgie būvnoteikumi”//Latvijas Vēstnesis, 04.04.1997.

⁷ Administratīvās rajona tiesas lēmums lietā Nr. A 42 2072 05, 02.03.2005.

⁸ Likums “Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām”// Latvijas Vēstnesis, 10.11.2004.

⁹ Francs Jozefs Paine “Vācijas vispārīgās administratīvās tiesības”, Rīga, Tiesu namu aģentūra, 2002, 265, 266. lpp.

¹⁰ Turpat, 267. lpp.

¹¹ Fēlikss Vaivods “Publiskā iepirkuma divējādā tiesiskā daba”// Likums un Tiesības, oktobris, 2004.

¹² Piemēram, Iepirkumu likuma 3. panta septītajā daļā ir paredzēts, ka pasūtītājs var jebkurā brīdī pārtraukt iepirkuma procedūru, ja tam ir objektīvs pamatojums.

¹³ Konkurences likums // Latvijas Vēstnesis, 23.10.2001.

¹⁴ Civillikuma komentāri:Ceturtnā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga, Mans Īpašums, 2000, 54.lpp.